

Materiál na rokovanie
HSR SR 24.08.2026

bod 2

S T A N O V I S K O

k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

1. Popis návrhu

Hlavným cieľom návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) je posilniť ochranu práva dieťaťa na vzdelanie, zvýšiť zodpovednosť rodičov a zákonných zástupcov za riadne plnenie rodičovských povinností a zabezpečiť účelné a adresné využívanie sociálnych dávok poskytovaných štátom na podporu starostlivosti o nezaopatrené dieťa. Navrhuje sa zvýšiť vek dieťaťa pre nárok na prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na 26 rokov veku.

Návrh zákona rozširuje okruh skutočností rozhodujúcich pre určenie osobitného príjemcu prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa, zavádza mechanizmus dočasného nevyplácania týchto dávok pri opakovanom alebo pokračujúcom porušovaní zákonom ustanovených povinností a súčasne vytvára podmienky na efektívnejšie overovanie skutočností rozhodujúcich pre poskytovanie štátnych sociálnych dávok.

V nadväznosti na navrhované zmeny je potrebné vykonať úpravy aj niektorých zákonov, a to zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom, zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 321/2025 Z. z. o školskej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Cieľom týchto úprav je zabezpečiť vzájomnú previazanosť jednotlivých systémov štátnej podpory a sociálnej pomoci a zohľadnenie právnych následkov vyplývajúcich z navrhovanej úpravy zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

Súčasťou komplexu opatrení na podporu cieľa návrhu zákona sú aj úpravy zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa a súvisiace úpravy zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Návrhy zmien týchto

právných predpisov dopĺňajú systém zabezpečenia riadnej výchovy, zdravého vývinu a vzdelávania detí najmä prostredníctvom plnenia povinného predprimárneho vzdelávania a povinnej školskej dochádzky a to vrátane detí, ktoré vyrastajú v náhradnom rodinnom prostredí. Súčasťou týchto zmien je aj úprava dotácie na podporu rekondičných aktivít.

2. Stanovisko KOZ SR

KOZ SR si v medzirezortnom pripomienkovom konaní (ďalej len „MPK“) uplatnila jednu zásadnú pripomienku, ktorá rozporuje základnú filozofiu nastavenia podmienok krátenia až odoberania prídavku na dieťa a ďalších štátnych sociálnych dávok. Napriek tomu, že verzia predložená na HSR SR je rozdielna od verzie uplatnenej v MPK, tento filozofický rozpor pretrváva.

KOZ SR sa nestotožňuje s tvrdením predkladateľa, že „cieľom návrhu nie je sankcionovať dieťa ani odňať nárok na dávku, ale posilniť ochranu jeho práva na vzdelanie a motivovať rodičov k plneniu povinností, aby malo šancu vymaniť sa z generačnej chudoby. Dlhodobé neplnenie povinností vo vzťahu k výchove a vzdelávaniu dieťaťa predstavuje závažnejší zásah do najlepšieho záujmu dieťaťa než dočasné pozastavenie výplaty štátnej sociálnej dávky, ktorej výplata sa po odstránení zákonom ustanovených dôvodov obnoví.“ Navrhovanú úpravu považujeme priamo rozpornú s uvedeným cieľom, keďže najprísnejšie opatrenia v podobe úplného odobrania dávky, vedú práve k prehĺbeniu chudoby, pričom dieťa nemá možnosť odstrániť dôvody na strane rodiča, ktoré spôsobujú, že si neplní povinnú školskú dochádzku. Štátna sociálna dávka je určená prioritne pre dieťa, pre napĺňanie jeho potrieb, a preto jej odobratie považujeme za sankcionovanie dieťaťa za nezodpovedné správanie rodiča. Zotrvávame v názore, že s ohľadom na najlepší záujem dieťaťa, je účelná úprava určenia osobitného príjemcu, kedy samotné dieťa nie je sankcionované.

Z uvedeného dôvodu KOZ SR opakovane predkladá pripomienku uplatnenú v MPK:

Pri verzii na HSR ide o čl. I bod 9, § 12a a k nadväzujúcim úpravám ďalších zákonoch v čl. IV (bod 3 – § 7aa a § 7ab), čl. V (bod 5 – § 2 ods. 4 písm. b)), čl. VI (bod 2 – § 4 ods. 3), čl. VIII (bod 1 – § 13 ods. 4 písm. a)) – zásadná pripomienka

MPK: K Čl. I, bod 2, § 12a a k nadväzujúcim úpravám ďalších zákonoch v čl. IV (bod 3 – § 7aa a § 7ab), čl. V (bod 5 – § 2 ods. 4 písm. b)), čl. VI (bod 3 – § 4 ods. 3), čl. VIII (§ 13 ods. 4 písm. a)) – zásadná pripomienka

Navrhujeme ponechať znenie § 12a zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v súčasnom znení.

V nadväznosti na uvedené, navrhujeme vypustiť všetky úpravy, ktoré v ďalších zákonoch nadväzne na úpravu § 12a zákona č. 600/2003 Z. z. vedú ku kráteniu, alebo až zastaveniu výplaty ďalších sociálnych dávok určených na starostlivosť o deti:

Ide o § 7aa a § 7ab zo zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa (čl. IV návrhu zákona), kde sa počas obdobia určenia osobitného

príjemcu z dôvodu nevyužívania prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa na ich účel (§ 12a, odsek 1 písmeno a) bod 1 a 2) navrhuje opakovaný príspevok náhradnému rodičovi a osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi poskytovať vo výške 50 % ustanovenej sumy. A ďalej ak počas obdobia určenia osobitného príjemcu prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa nastanú skutočnosti odôvodňujúce nevyplácanie prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi a osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa navrhuje nevyplácať.

Ďalej v § 2 ods. 4 písm. b) zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. (čl. V návrhu zákona), kde návrh zosúladzuje vylúčenie nároku na náhradné výživné s dôvodmi určenia osobitného príjemcu prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa a s obdobím nevyplácania prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa podľa zákona o prídavku na dieťa.

V § 4 ods. 3 zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov (čl. VI návrhu zákona) sa upravuje výška rodičovského príspevku počas obdobia určenia osobitného príjemcu prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa z dôvodu nevyužívania týchto dávok na ich účel podľa zákona o prídavku na dieťa (§ 12a, odsek 1 písmeno a) bod 1 a 2). Rodičovský príspevok sa v takom prípade poskytuje vo výške 50 % jeho ustanovenej sumy; to platí aj pre obdobie nevyplácania prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa.

V § 13 ods. 4 písm. a) zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (čl. VIII návrhu zákona) sa medzi dôvody, keď príspevok na nezaopatrené dieťa nepatrí dopĺňajú situácie, keď bol určený osobitný príjemca prídavku a príplatku k prídavku.

Odôvodnenie:

Problematiku podpory rodín a vytvárania podmienok na riadne plnenie povinného predprimárneho vzdelávania a povinnej školskej dochádzky, najmä u znevýhodnených a marginalizovaných občanov považujeme za komplexnú, a tak by mala byť aj riešená.

Sme presvedčení, že primárnou úlohou štátu je vytvárať občanom priaznivé podmienky na život, poskytovať verejné služby, zabezpečovať ochranu, vrátane ochrany práv detí na vzdelanie, zabezpečiť zdravotnú starostlivosť, záchrannú sociálnu sieť aj v kontexte zabezpečenia sociálnych dávok poskytovaných štátom, aj na podporu starostlivosti o nezaopatrené dieťa a pod., ale nemá sa zákonom zvyšovať zodpovednosť rodičov a zákonných zástupcov za riadne plnenie rodičovských povinností. Takto nastavená filozofia spôsobí, že v konečnom dôsledku za nezodpovednosť rodičov a zákonných zástupcov naviac trpia tí najzraniteľnejší, a to sú deti.

Už súčasná právna úprava zákona č. 600/2003 Z. z. umožňuje určenie osobitného príjemcu prídavku na dieťa a príplatku k prídavku v osobitných prípadoch neplnenia si povinností v súvislosti so vzdelávaním a povinnou školskou dochádzkou dieťaťa. Tento inštitút sa návrhom zákona sprísňuje, pričom nie je zrejmé na základe akých skutočností (dát)

predkladateľ vyhodnotil nevyhnutnosť sprísnenia podmienok, ktoré vedú až k úplnému odobratiu príspevku (zánik nároku na výplatu dávky).

Z dôvodovej správy, ani z ďalších príloh nevyplýva, že nastavený systém zlyháva a je potrebné ho sprísniť, ešte k tomu s cieľom „zvýšenia motivácie“ najmä rodičov a zákonných zástupcov plniť si svoje povinnosti. Zavádzajú sa prísnejšie, represívne opatrenia, pri ktorých nie je zrejmé, aký budú mať efekt a či nespôsobia, najmä dotknutým deťom, ešte väčšie ohrozenie chudobou a či sa naopak nezhorší ich prístup k vzdelávaniu. Zánik nároku na výplatu dávky samotné deti, ktorým je dávka určená, môžu svojim správaním ovplyvniť len v minimálnej miere. Sme presvedčení, že inštitút osobitného príjemcu dokáže zabezpečiť, že určená dávka sa dostane priamo k deťom, ktorým je určená, bez ohľadu na správanie sa a zodpovednosť rodičov a zákonných zástupcov. Ak sa navyše spojí s cieľovou sociálnou prácou a inkluzívnym vzdelávaním a najmä zistením príčin, prečo nastali skutočnosti vedúce k určeniu osobitného príjemcu a dôjde k ich odstráneniu, môže ísť o účinný nástroj zlepšovania sociálnych podmienok detí.

Pri návrhu reforiem by sme očakávali vypracovanie analýzy súčasného stavu spolu s návrhom možných riešení s cieľom nastaviť opatrenia tak, aby negatívne nezasiahli tých najzraniteľnejších. Pokiaľ v súčasnosti rozhodnutia o určení osobitného príjemcu prídavku a príplatku k prídavku nie sú dostatočne „motivujúce k zodpovednosti rodičov za vzdelávanie detí“, pričom dostupné analýzy ani dáta nemáme, nevieme ani vyhodnotiť, ako sprísnenie podmienok pomôže chrániť záujmy detí a zlepšiť ich podmienky v oblasti vzdelávania. Prikláňame sa k možnosti a odporúčame využívať iné nástroje, namiesto represívnych opatrení. V súčasnosti na Slovensku prebieha množstvo projektov financovaných z vnútroštátnych, európskych prípadne iných zdrojov, ktoré sú zamerané aj na zlepšovanie školskej dochádzky detí. Rovnako neziskový sektor dlhodobo pracuje s vylúčenými komunitami a zlepšuje dostupnosť vzdelávania detí z týchto komunít. Množstvo týchto projektov je preukázateľne účinných a pomáhajú deťom v prístupe ku vzdelávaniu. Z tohto dôvodu by sme pred zavedením zákonných opatrení a pred sprísňovaním prístupu k základným sociálnym dávkam uprednostnili, keby štát vyhodnotil efektívnosť týchto projektov, vybral príklady dobrej praxe a implementoval najlepšie postupy do sociálnych politík štátu. Štát by mal pred represiou využiť najprv všetky dostupné možnosti ako je napr. terénna sociálna práca, cieľená pomoc, budovanie podporných aj mimoškolských centier, cieľená práca s rodinami, komunitami, obcami, posilnenie kapacít v školách (psychológovia, odborní asistenti, sociálni pracovníci,...) a pod. s cieľom identifikovať príčiny zanedbávania vzdelávania detí a najmä s cieľom ich aj odstrániť.

Príčinou zanedbanej školskej dochádzky totižto môže byť najmä generačná chudoba a nedostatok finančných zdrojov (napr. rodina je len na dávkach v hmotnej núdzi, ktoré nezabezpečia ani pokrytie základných životných potrieb) z čoho ďalej vyplýva celý rad skutočností, ktoré až znemožňujú školskú dochádzku, ako je napr. nedostatočná hygiena detí, nedostatočné stravovanie zodpovedajúce zásadám zdravej výživy, absencia bezpečného a komfortného domova (napr. absencia zdrojov pitnej vody, kanalizácie, tepla, elektriny,...), nedostupná doprava do školy, vrátane zabezpečenia obuvi a ošatenia,

neschopnosť zabezpečiť si základne školské pomôcky, ale aj výpočtovú techniku, prístup k internetu, či k elektrine, chýbajúce rodinné zázemie vo vzdelávaní, ako napr. negramotnosť rodičov, atď. Ďalšou prekážkou je aj nižšie vzdelanie rodičov, ako aj schopnosť resp. neschopnosť efektívne hospodáriť vo vlastnej domácnosti.

Návrhom opatrení, najmä ich najprísnejšou formou, a to zánikom nároku na výplatu dávky vyplývajúcej z § 12a zákona č. 600/2003 Z. z., ale aj následná nadväznosť tejto úpravy na ďalšie štátne sociálne dávky (čl. IV – krátenie príspevkov až zastavenie výplaty príspevkov pri náhradnej starostlivosti o dieťa, čl. V – zánik nároku na náhradné výživné, čl. VI – krátenie rodičovského príspevku na 50 %, alebo až zastavenie výplaty prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa, čl. VIII – odňatie príspevku na nezaopatrované dieťa) spôsobí, že dotknuté osoby sa môžu dostať až do existenčných problémov, čo ešte prehĺbi chudobu a sociálne vylúčenie, čo bude mať kontraproduktívny efekt aj na vzdelávanie dotknutých detí. Takéto osoby budú naďalej vytláčané na okraj spoločnosti. Ak opatrenia aj prinútia časť rodín dôslednejšie dbať na povinnú školskú dochádzku detí, nijako to nezlepší ich situáciu a neodstráni problémy, ktoré to spôsobili.

Predkladateľ v analýze sociálnych vplyvov vyčíslil negatívne vplyvy opatrenia pri prídavku na dieťa na celkovo 5 350 detí a 3 670 rodín (poberateľov). Z toho môže byť v priemere 123 rodín (rodičov), ktorí majú dieťa v náhradnej rodinnej starostlivosti. Pri určení osobitného príjemcu z dôvodu porušovania povinnosti zo strany zákonného zástupcu a dieťaťa v náhradnej starostlivosti v oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu, kedy príde k zníženiu opakovaných príspevkov v náhradnej starostlivosti na polovicu, môže ísť o 220 rodín a 270 detí v náhradnej starostlivosti. Uvedené počty považujeme z hľadiska možností štátu za nízke a sme presvedčení, že je možné dôjsť k cieľenej intervencii a sociálnej pomoci zo strany štátu, ktorá by mala za následok reálnu pomoc rodinám a zabezpečenie dostupnosti vzdelávania dotknutých detí.

Aj keď sa predkladateľ domnieva, že toto opatrenie bude dostatočne motivačné k odstráneniu dôvodov na nevyplácanie uvedených štátnych dávok a nedôjde k dlhšiemu obdobiu zníženia príjmov týchto rodín, sme presvedčení (ako je uvedené vyššie), že to bez ďalších nevyhnutných reforiem nebude mať želaný efekt, najmä na zlepšenie vzdelávania a jeho dostupnosti pre deti, nezabezpečí ich lepšiu budúcnosť, teda vymanenie sa z generačnej chudoby a sociálneho vylúčenia.

3. Závery a odporúčania

KOZ SR odporúča predložený návrh zákona na ďalšie legislatívne konanie po akceptovaní zásadnej pripomienky.